

Marks kommun
markskommun@mark.se

Beslut för grundskola efter tillsyn i Ängskolan i Marks kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Marks kommun att senast den **27 maj 2022** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen. Beslutet om föreläggande gäller omedelbart.

Nedan anges de åtgärder som huvudmannen måste vidta för att avhjälpa de påtalade bristerna samt den lagstiftning med tillhörande föreskrifter som huvudmannens åligganden följer av. Enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Vidare ska huvudmannen enligt 4 kap. 7 § skollagen, om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, se till att nödvändiga åtgärder vidtas. Dessa bestämmelser ligger till grund för samtliga åtgärder i beslutet om föreläggande. Skälen för Skolinspektionens ställningstagande i fråga om att verksamheten inte uppfyller krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten samt i fråga om de skyldigheter som huvudmannen måste fullgöra (åtgärder) redovisas nedan.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Marks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att utbildningen utformas så att den tar hänsyn till nyanlända elevers individuella behov samt avseende att lärarna vid skolenheten har legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver, om de inte omfattas av något av undantagen från dessa krav.

Åtgärder

Hänsyn till nyanlända elevers individuella behov

- Se till att resultaten av bedömningar av nyanlända elevers kunskaper beaktas vid planering och genomförande av undervisningen (1 kap. 4 § och 3 kap. 12 d § skollagen).
- Se till att de elever som bedömts vara i behov av studiehandledning på modersmålet ges sådan studiehandledning utifrån elevernas behov. (3 kap. 12 i § skollagen; 5 kap. 4 § skolförordningen (2011:185)).

Läraryrkets behörighet

- Se till att rektorn organiserar verksamheten så att eleverna, så långt det är möjligt, får undervisning av lärare som innehar legitimation och är behöriga för den undervisning de bedriver (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen).

Motivering till föreläggande**Hänsyn till nyanlända elevers individuella behov***Skolinspektionens bedömning*

Skolinspektionen bedömer att utbildningen och undervisningen för nyanlända elever vid Ängskolan inte anpassas efter elevernas individuella behov och förutsättningar. Av utredningen framgår att nyanlända elevers kunskaper visserligen bedöms, men att det förekommer att lärare inte tar del av bedömningen och därför inte kan beakta den vid planeringen av undervisningen. Av utredningen framgår också att det finns elever som inte får studiehundledning på modersmålet som motsvarar deras behov. Detta riskerar att leda till att nyanlända elever inte får en undervisning som är anpassad efter deras behov och att de därför inte får möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Det riskerar också att försvåra lärarens strävan att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor (2 kap. 9 § skollagen). Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov (2 kap. 10 § skollagen).

Av skollagen framgår att det i utbildningen ska tas hänsyn till barns och elevers olika behov (1 kap 4 § skollagen). Av skollagen framgår vidare att en nyanländ elevs kunskaper ska bedömas, om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Resultatet av bedömningen ska beaktas vid bland annat planering av undervisningen. Vidare framgår av skollagen att en nyanländ elev som tagits emot i högstadiet ska få studiehundledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövligt (3 kap 12 c, 12 d och 12 i §§ skollagen).

Enligt skolförordningen ska en elev få studiehundledning på sitt modersmål, om eleven behöver det (5 kap. 4 § skolförordningen).

Läroplanen anger att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (Lgr 11, 2.2 Kunskaper).

Av förarbeten till skollagen framgår att bedömningen av nyanländas kunskaper bör vara något som skolpersonalen rent allmänt beaktar när undervisningen för aktuella elever planeras och genomförs. Vid planeringen av undervisning för eleverna måste skolan beakta vilka kunskaper varje enskild elev tidigare har utvecklat, vad eleven behöver fortsätta att utveckla för att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och hur undervisningen ska ge eleven möjlighet att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen (prop. 2014/1545 sid. 30).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens utredning framgår att utbildningen och undervisningen för nyanlända elever vid Ängskolan inte anpassas efter elevernas individuella behov och

förutsättningar. Lärare berättar att de tidigare fick del av bedömningar av nyanlända elevers kunskaper, men att de inte har fått det under det senaste året. Ett exempel är en lärare som undervisar tre elever som har varit i Sverige kortare tid än fyra år. Läraren har inte tagit del av någon kartläggning av de elevernas kunskaper. Detta leder, enligt lärare, till att de inte vet vilka kunskaper nyanlända elever har och att lärarna därför är utlämnade till att försöka göra antaganden om detta. Lärare berättar också att det finns minst en elev i varje klass som inte kan följa undervisningen på grund av språket. Rektorn berättar att Ängskolan, vid tiden för tillsynen, har 10-15 elever som har varit i Sverige kortare tid än fyra år. Rektorn berättar också att kommunen inte har någon organisation på förvaltningsnivå för att ta emot nyanlända elever och bedöma deras kunskaper. Vid Ängskolan sker bedömningen, enligt rektorn, genom att läraren i svenska som andraspråk bedömer nyanlända elevers kunskaper med hjälp av Skolverkets material och lärare i andra ämnen. Bedömningarna dokumenteras och förvaras sedan i fysiska mappar som elevens mentor och undervisande lärare kan ta del av. Rektorn berättar att det finns lärare som inte tar del av bedömningarna och därför inte använder dem som grund för att utforma undervisningen för nyanlända elever. Lärare berättar att kommunen inte kan erbjuda studiehandledning på modersmålet till alla elever som behöver det. Personal från elevhälsan berättar att det inte finns tillgång till studiehandledning i alla språk där det finns elever med behov av studiehandledning på modersmålet, och att studiehandledningen inte sker i tillräcklig omfattning i de språk som erbjuds. Rektorn bekräftar att det finns språk där skolan inte kan erbjuda studiehandledning på modersmålet trots att det finns elever med det behovet. Enligt rektorn gäller det, vid tiden för tillsynen, ett slaviskt och ett afrikanskt språk.

Läraryrkeshörighet

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns lärare som undervisar i samhällsorienterande ämnen där de inte har behörighet, trots att det finns behöriga lärare att tillgå i skolenhetens organisation och det hade varit möjligt att planera undervisningen så att de tillgängliga lärarna undervisar utifrån sina behörigheter. Det har inte framkommit några särskilda skäl med hänsyn till eleverna, som skulle motivera att lärarna undervisar i samhällsorienterande ämnen där de inte har behörighet. Att elever får undervisning av lärare som saknar behörighet i ämnet riskerar att påverka deras möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation som lärare eller förskollärare och som är behörig för viss undervisning får bedriva undervisning. Av skollagen framgår vidare att om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller dessa krav, eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisning. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisning och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande (2 kap. 13 och 18 §§ skollagen).

Av förarbeten till skollagen framgår att rektorn har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare används för sådan undervisning som läraren har utbildning för. Det betonas också att läraren är den enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat (prop. 2009/10:165 s. 261 f.).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns lärare som undervisar i samhällsorienterande ämnen där de inte har behörighet trots att det finns behöriga lärare att tillgå i skolenhetens organisation. Inför tillsynen har Skolinspektionen tagit del av en förteckning över all undervisande personal på skolenheten. Förteckningen visar bland annat lärarnas behörigheter samt vilka ämnen och årskurser de undervisar i. Av förteckningen framgår att det finns lärare som undervisar i samhällsorienterande ämnen som inte ingår i deras lärarlegitimation och att det samtidigt finns andra lärare på skolenheten som har den aktuella behörigheten. Det innebär till exempel att klasser från samtliga årskurser får undervisning i geografi och religionskunskap av lärare som saknar behörighet i de ämnena. Rektorn berättar att lärarna i samhällsorienterande ämnen planerar undervisningen separat och att den sker i block, trots att flera av lärarna inte har behörighet i alla samhällsorienterande ämnen. Enligt rektorn är det en historisk vana på skolan att lärarna undervisar på det sättet. Och det beror, enligt rektorn, inte på elevernas behov. Rektorn berättar också att det hade varit möjligt att planera undervisningen på ett annat sätt så att lärarna istället undervisar i de samhällsorienterande ämnen som motsvarar deras behörighet.

Motivering till föreläggande som ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Eftersom verksamheten vid Ängskolan inte uppfyller författningarnas krav, finns skäl att förelägga Marks kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar Marks kommun en anmärkning med stöd av 26 kap. 11 § skollagen. Marks kommun ska senast den **27 maj 2022** vidta åtgärder för att avhjälpa den påtalade bristen. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Studiero

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Marks kommun inte uppfyller författningskraven avseende att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Motivering till anmärkning*Skolinspektionens bedömning*

Skolinspektionen bedömer att det finns klasser på Ängskolan där studieron inte är tillräckligt god för att eleverna ska kunna fokusera på lärandet under lektionerna, och där skolans insatser för att förbättra studieron hittills inte har lett till att alla elever har en skolmiljö som präglas av studiero. Av utredningen framgår att det förekommer att studieron störs av att elever till exempel pratar rakt ut, går omkring i klassrummet och inte gör de uppgifter de ska. Att elevers studiero brister innebär begränsningar i elevernas möjligheter att nå målen för utbildningen och så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Av läroplanen framgår att alla som arbetar i skolan ska samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande (Lgr 11, 2.2 Kunskaper). Skolans mål är att varje elev visar respekt för och hänsyn mot skolans personal och andra elever som en del av det gemensamma ansvaret för arbetsmiljön på skolan (Lgr 11, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande). Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero (Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns klasser på Ängskolan där studieron inte är tillräckligt god för att eleverna ska kunna fokusera på lärandet under lektionerna. Elever i olika klasser i årskurs 7 berättar att det ofta är stökigt i början och slutet av lektionen men att det brukar vara bättre under mitten av lektionen. Enligt eleverna beror graden av studiero på vilket ämne det handlar om och vilken lärare som undervisar. Som exempel nämner elever från en klass i årskurs 7 att det är stökigt hela lektionen vid varje lektion i engelska. När studieron brister kan det handla om att elever pratar rakt ut, går omkring i klassrummet och inte gör de uppgifter de ska. Det förekommer att bristande studiero gör att elever har svårt att koncentrera sig under lektionerna. Elever från flera olika klasser i årskurs 8 berättar att det sällan är studiero i deras klasser. De berättar också att det förekommer att studieron brister under hela lektioner. Det finns elever som upplever att det ofta sker på ett sätt som gör att det är svårt att fokusera på skolarbetet. När studieron brister kan det handla om att elever skriker till varandra och kastar saker i klassrummet. Elever i årskurs 9 ger en mer positiv beskrivning av studieron. En elev berättar att studieron generellt är god. En elev berättar att det ibland är stökigt på ett sätt som gör att det inte går att fokusera under lektionen. Enligt en annan elev är det sällan så i elevens klass. Graden av studiero beror, enligt eleverna, på vilken lärare som undervisar. Studieron påverkas negativt om eleverna är trötta. Det kan till exempel hända i slutet av skoldagen. Lärare bekräftar elevernas beskrivningar av brister i studieron i årskurserna 7 och 8. Och berättar att det

kan ta sig uttryck genom att elever skriker, kastar saker och springer runt i klassrummet. Lärare berättar också att det är lugnt i årskurs 9 och beskriver det som att det där finns en annan atmosfär. Även rektorn och personal från elevhälsan bekräftar elevernas beskrivningar av att det finns problem med studieron i årskurserna 7 och 8, och att det fungerar bättre i årskurs 9.

Av utredningen framgår också att skolans personal arbetar för att främja studieron med utgångspunkt i de problem som har identifierats och att det pågår särskilda insatser med det syftet. I den skriftliga information som Skolinspektionen har tagit del av inför tillsynen beskriver rektorn att skolan har genomfört särskilda insatser för att främja studieron i vissa klasser. I två av skolans klasser i nuvarande årskurs 8 fick elever vid flera tillfällen mötas i små grupper för att prata om situationen i klassrummet och vad som kan göras för att förbättra studieron. Lärarna kom sedan överens med eleverna om vissa rutiner som ska följas gällande till exempel lektionsstart, lektionsslut och beteende under lektioner. Det har enligt rektorn gett positiva effekter av olika grad i de aktuella klasserna. Personal från elevhälsan berättar att pandemins effekter, till exempel perioder när eleverna inte har varit i skolan, har gjort att det har varit svårt att fortsätta det arbetet och utvärdera effekterna. Förstelärare berättar att de leder grupper av lärare i ett arbete för att utveckla lärarnas ledarskap i klassrummet. Arbetet gäller hela skolan tar sin utgångspunkt i litteratur som behandlar det ämnet. Lärare berättar också att de utgår från konkreta situationer för att prata i arbetslaget om hur de kan gå tillväga för att främja studieron i olika klasser. Lärare berättar också att det finns ett strategiskt arbete med studiero som riktas mot vissa klasser. De klasserna har arbetat med att ta fram rutiner för en lugn lektionsstart, som ska användas av alla lärare som undervisar klassen. Lärare berättar även att det finns tillgång till specialpedagog och socialpedagog som stödjer lärarna i arbetet med att främja studieron. Enligt lärare följer rektorn och den biträdande rektorn upp studieron genom lektionsbesök och i medarbetarsamtal. Även klassernas mentorer följer upp studieron genom att besöka lektioner i ämnen där de inte undervisar.

Motivering till anmärkning som ingripande

Som framgår ovan bedömer Skolinspektionen att verksamheten vid Ängskolan inte uppfyller författningarnas krav avseende att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. I tillsynen har det dock framkommit att rektorn arbetar aktivt med att följa upp elevernas studiero och att det pågår flera insatser för att komma tillrätta med bristerna i studieron. Det senare sker bland annat genom kompetensutveckling under ledning av förstelärarna, arbete med att implementera gemensamma rutiner och behovsstyrt samarbete i arbetslaget. Med beaktande av ovanstående bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och Marks kommun tilldelas därför en anmärkning.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

- Undervisningen är strukturerad och utgår från och omfattar målen i läroplanen och respektive kursplan. (5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 5 Kursplaner)

- Lärarna stärker elevernas vilja att lära och deras tillit till den egna förmågan. (Lgr 11, 2.2. Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)
- Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg; Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen)
- Eleven och elevens vårdnadshavare informeras fortlöpande om elevens utveckling. (3 kap. 3 §, 9 kap. 11 § och 10 kap. 12 § skollagen, Lgr 11, 2.4 Skola och hem, 2.7 Bedömning och betyg)
- Betyg beslutas om i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 14 och 16 §§ skollagen, 10 kap. 15, 17-20 §§ skollagen, 6 kap. 5 och 7 §§ skolförordningen)
- Resultatet på nationella prov beaktas särskilt vid betygssättning. (10 kap. 20a § skollagen, 9 kap. 20 § skolförordningen, Skolverkets föreskrifter om hantering och genomförande av nationella prov (2013:19))
- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar)
- Elevhälsan arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande och stödjer elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen, Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar)

På Skolinspektionens vägnar

X Åsa Stattin

Beslutsfattare
Signerat av: Åsa Stattin

X Oskar Cliffordson

Föredragande
Signerat av: Oskar Cliffordson

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Matilda Yvede deltagit.

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om Ängskolan

Fakta om Ängskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Marks kommun under hösten 2021. Den 9-10 november 2021 genomförde Skolinspektionen intervjuer med elever, lärare, personal från elevhälsan samt rektorn vid Ängskolan.

Ängskolan är en grundskola i samhället Skene i Marks kommun. Verksamheten omfattar årskurserna 7-9. Skolan har vid tiden för tillsynen ungefär 350 elever som är indelade i fem klasser per årskurs. Lärarna är organiserade i tre arbetslag. Verksamheten leds av en rektor och en biträdande rektor.